

חתם סופר

הנה כי כן נראה שגם הכא כהאי עובדא דגניבא לפניו משורת הדין הי' להם לעמוד מפני גניבא שלא יריגו בדבר ויבואו לידי קטטה ומריבה, ואולי כל זה נרמז בדברי גניבא שהשיב להם לפי דבריהם שאמרו שעסקו ברוחות לפי הכונה הי' אמר להם ד' רוחות מנשבות בכל יום כאשר יתבאר בעזרי"א, והנה האדם מחובר מגוף ונפש, וקבריטיבא של הנפש הוא הי' ע"כ מתנהג אותו עפ"י תורה ומצוות, ימין הי' רוממה [תהלים קי"ח ע"ו], המרומז ברוח דרום ימין העולם, ושופט הגוף ומנהיגו הי' הי' ליר שמאל הפזמי יכונה, וזהו רוח צפון תחולל גשם [משלי כ"ה כ"ג], פי' הי' הי' מחולל ומוליד גשמיות האדם וגופו, ושיניהם הי' הי' והי' ע"כ לורך גדול לעולם וצניעות האדם עובד את צוראו כידוע ואין להאריך בזה, אלא שלדיקים י"ט שופטן ורשעים י"ט שופטן כידוע מאחז"ל [ברכות ס"א רע"ב], והלדיקים מכונים רוח מזרחית, זריחת השמש כמד"א [משלי ד' י"ח] ולדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, והרשעים כים נגרש [ישעי' י"ז כ'], ע"כ הם יתוארו כמערבית שקיעת השמש בחשך ידמו [שמואל א', ז' ע"ו], ממלינו למדין כי העולם מתנהג בד' רוחות המנשבות תמיד י"ט וי"ט לדיקים ורשעים, וידוע כי הנטי' לא' הקצוות לא טובה, ולפע"ד יותר רע הנוטה לימין ומעמיד דבריו על דין תורה דוקא מצלי שידע לכוון השעות לפי המקום והזמן כאשר אמר המשורר [תהלים קי"ט קכ"ו] עת לעשות לה' הפרו תורתך, ועמ"ש בעקידה ובאשכנזי על יודעי העתים, הוא יותר רע מהנוטה לשמאל, שהרי על כל החטאים לא חרבה ירושלים אלא מפני שהעמידו דיניהם על ד"ת, ותדע שהרי אפשר לעולם בלא י"ט זמן מה ולא בלי י"ט אפי' רגע א' כמבואר מלידת האדם והיותו שנברא בי"ט [סנהדרין ז"א ע"ב], ולא נזקק בו י"ט עד י"ג שנים [זוהר בראשית קס"ה ע"ב, קה"ר ד' ע"ו], וכן ממלינו בכ"ו דורות עד שלא ניתנה תורה והעולם נתקיים [פסחים קי"ח ע"א], ושלשה ימים שתפסו אנשי כה"ג לי"ט לא היה אפשר להתקיים [יומא ס"ט ע"ב], לכן יותר אפשר לנעות לשמאל ואם כי הוא אסור, טוב הוא מלנעות לימין כי לעולם יראה לנעות לפניו משורת הדין, וזהו שרמז להם גניבא ד' רוחות מנשבות וכו' כ"ל רוח צפונית עם כל א' שהי"ט ע"כ מתנהג עם הכל דלחולי הוא גם המצות א"א לעשות ולקיים בלי קיום הגוף, ורוח דרומית קשה מכולן שהנוטה לימין קשה מן הכל ע"כ גרע יותר נטייתם לימין מצלי לעמוד מלפניו, מנטייתו לשמאל.

והנה לפע"ד זה הדבר בעצמו אמר הקצ"ה לחיוב המצוינות יאצר נן יפרוש כפיו לחימן [איוב ל"ט כ"ו], והנה לכאורה גם במשפטי הי' הישרים ממלינו כן שהוא דן לפי הזמן והעת והמקום, לכן לדיק ורע לו רשע וטוב לו [ברכות ז' ע"א], ולו נחכנו עלילות [שמואל א', ז' ג' ית' וית', ולפעמים נענש הלדיק ע"ד הנסיון להראות העולם לזקן וישרו או לנכות אנשי דורו וכדומה, וכן ברשע, והנה לפי

גיטין לא

עניין: ד' רוחות מנשבות בכל יום

בן יהודע

ש"ס, ארבע רוחות מנשבות בכל יום. נ"ל בס"ד רמז לארבע כיתות, שהם כת שקרנים, וכת לילים, וכת חנפים וכת מספרי לשה"ר, דכולם חטאים דייבור שהוא רוחא ממללא, ועונות אלו מזויים בכל יום אלל האדם, דהם עונות ש"ס אדם בעקביו, ולז"א מנשבות בכל יום, ורוח מערבית רמז ללינות, דערבים לשומעין ומשחקים בהם, ורוח דרומית רמז ללשה"ר, כי דרומית הוא אריות דר מות, דלשה"ר קטיל תלמא כנו' בגמרא, ורוח צפונית רמז לשקר, שהוא לפון, שאינו ניכר תבף שהוא שקר, משא"כ לשה"ר ניכר תבף, יען דזה מספר לשה"ר, דעושה עון בודאי אע"פ שמדבר אמת, וכן החיפופת ניכר תבף, ורוח מזרחית רמז לחיפופת, שהוא מזרח אור הכבוד על זה האדם שמחניף לו ומדבר בשבחיו. ואמר עוד רוח צפונית שהוא השקר, מנשב עם כולם, שהמחנף והליגן והמספר לשה"ר, כולם מלאים שקרים, דמלאכתם תלית בידם ע"י השקר יותר, ואלמלא כן אין העולם מתקיים, שאם לא היו יודעים העולם שזה המספר לשה"ר הוא שקרן ומדבר שקר, היה יולא מן לשה"ר נזק גדול, שזה השומע שהוא בעל דבר יחרה אפו, והורג את זה שהפקו עליו, וכמו המעשה דקטיל תלמא שאמרו על לשה"ר, אך כיון שידעו שדרבן של בעלי לשה"ר לדבר שקר, לא יעלה אש חמתן להשחית תבף ולכלות. ואמר עוד, רוח דרומית זה עון לשה"ר קשה מכולם, שארז"ל שקול כנגד ג' עבירות תמורות, ע"ז וג"ע וש"ד, ולפעמים הורג נפשות ממש, ואלמלא בן נן מעמידה נחרב כל העולם כולו, פירוש בן נן זה הלדיק, שיש לו רמז באריות חלפא ביתא באות נו"ן ובאות לד"ן, כדאיתא בגמרא דשבת דף ק"ה, נו"ן כפופה נו"ן פשוטה, נאמן כפוף נאמן פשוט, לד"ן כפופה לד"ן פשוטה, לדיק נאמן לדיק פשוט, היינו נאמן כפוף נאמן פשוט הוביף לך הכתוב כפיפה על כפיפתו, פירוש שהוא כפוף צבוה"ז ויהיה פשוט צבוה"ב, ע"ש, נמלא אריות כ"ן שהם נו"ן ולד"ן רומזים ללדיק, ולכן נקרא בן נן, ולולי זאת תורה ללדיק היה נחרב העולם, מכח הפגם והעון של רוח דרומית שהוא לשה"ר, אך התורה של הלדיק היא המקיימת העולם, ודוחה החרבן שראוי להיות מן לשה"ר דכתיב מרפא לשון עין חיים זו התורה, דכתיב בה עין חיים היא למחזקים בה :